

1983/84:1

Tisdagen den 4 oktober

Kl. 11.00

1 § Välkomstord

Anf. 1 TALMANNEN:

Ärade kammarledamöter! I samband med invigningen av riksbyggnaderna och öppnandet av riksmötet senare i dag får jag tillfälle att under litet högtidligare former rikta en välkomsthälsning till er alla och våra inbjudna gäster. Det är mig emellertid en glädje att redan nu få hälsa er hjärtligt välkomna till det första sammanträdet vid 1983/84 års riksmöte i vårt nya hem.

2 § Upprop

Företogs upprop av kammarens ledamöter.

Vid uppropet befanns Lennart Blom, Staffan Burenstam Linder, Sture Korpås, Per Westerberg, Stig Alemyr, Eric Hägelmark, Bo Lundgren, Ingrid Sundberg, Bertil Fiskesjö, Jan Bergqvist, Sture Ericson, Olle Östrand, Iris Mårtensson, Kenth Högström, Axel Andersson, Sven Henriksen, Erik Olsson, Roland Brännström och Rune Ångström vara frånvarande.

Följande ansökningar hade inkommit:

Till riksdagen

Härmed anhålles om ledighet från riksdagsuppdraget under tiden den 4–7 oktober 1983 för fullgörande av uppdrag inom Europarådet.

Stockholm den 20 september 1983

Lennart Blom

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

Upprop

Till riksdagen

Härmed ber jag om tjänstledighet från mitt riksdagsuppdrag för enskilda angelägenheter från kommande höstriksdags början t. o. m. utgången av februari 1984.

Stockholm den 27 juni 1983

Staffan Burenstam Linder

Till riksdagen

Härmed anhåller jag om medgivande att vara frånvarande från riksdagens öppnande och från dess arbete under tiden den 4–21 oktober 1983. Skälet för min anhållan är att jag då skall ingå i den svenska delegationen till FN:s generalförsamling.

Stockholm den 13 september 1983

Sture Korpås

Till riksdagen

Jag anhåller om ledighet från riksdagsuppdraget under tiden den 4–12 oktober 1983 för deltagande i Interparlamentariska Unionens årskonferens i Seoul.

Stockholm den 25 maj 1983

Per Westerberg

Till riksdagen

Härmed ansöker jag om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 4–14 oktober 1983 för att som svensk delegat delta i FN:s 38:e generalförsamling.

Stockholm den 15 september 1983

Stig Alemyr

Till riksdagen

Härmed anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 4–18 oktober 1983 för fullgörande av mitt uppdrag som ledamot i delegationen till FN:s generalförsamling.

Kristianstad den 30 augusti 1983

Bo Lundgren

Till riksdagen

Jag får härmed anhålla om ledighet från riksdagsuppdraget under tiden den 4–12 oktober 1983 på grund av deltagande i Interparlamentariska Unionens årskonferens i Seoul, Korea.

Stockholm den 28 september 1983

Ingrid Sundberg

Till riksdagen

Med anledning av att jag ingår i den svenska delegationen vid IPU:s konferens i Seoul anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 4–13 oktober 1983.

Lund den 5 september 1983

Bertil Fiskesjö

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

Upprop

Till riksdagen

Härmed anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet fr. o. m. den 4 t. o. m. den 20 oktober 1983, eftersom jag under denna tid skall delta i svenska FN-delegationens arbete i New York.

Stockholm den 16 september 1983

Jan Bergqvist

Till riksdagen

För deltagande i IPU:s årskonferens i Seoul anhåller undertecknad om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 4–13 oktober 1983.

Stockholm den 30 september 1983

Sture Ericson

Till riksdagen

Undertecknad anhåller om ledighet från riksdagsarbetet tisdagen den 4 oktober på grund av personliga angelägenheter.

Söderhamn den 21 september 1983

Olle Östrand

Till riksdagen

För deltagande i IPU:s årskonferens i Seoul anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 4–14 oktober 1983.

Stockholm den 29 september 1983

Iris Mårtensson

Till riksdagen

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 15 oktober–den 15 november 1983 för tjänstgöring vid FN-delegationen.

Stockholm den 29 september 1983

Iris Mårtensson

Till riksdagen

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 4–15 oktober 1983 för fullgörande av FN-uppdrag.

Stockholm den 20 augusti 1983

Axel Andersson

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

Ny utskotts- ordförande

Till riksdagen

Härmed får jag anmäla att jag på grund av uppdrag (medverka som inledare vid konferens "Inlandsbanan och glesbygden" anordnad av Kommunförbundet och Glesbygdsdelegationen den 4-5 oktober 1983 i Östersund) är förhindrad att närvara vid riksdagens upprop.

Stockholm den 27 september 1983

Sven Henricsson

Till riksdagen

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet fr. o. m. den 4 t. o. m. den 15 oktober 1983 för deltagande i IPU:s konferens i Seoul. Skellefteå den 29 september 1983

Roland Brännström

Till riksdagen

Härmed anhåller jag om ledighet från mitt uppdrag som riksdagsledamot för att ingå i den svenska delegationen vid FN:s generalförsamlings möte i New York fr. o. m. den 4 t. o. m. den 17 oktober 1983.

Stockholm den 1 oktober 1983

Rune Ångström

Kammaren biföll dessa ansökningar.

Enligt inkomna läkarintyg var *Eric Hägelmark* sjukskriven t. o. m. den 4 november och *Erik Olsson* sjukskriven t. o. m. den 27 november.

Erforderliga ledigheter beviljades.

Enligt telefonmeddelande var *Kenth Högström* förhindrad att närvara vid uppropet på grund av trafikhinder.

Talmannen anmälde att följande ersättare skulle tjänstgöra i stället för resp. ledamöter, nämligen

Ulla Voss-Schrader (m) för *Staffan Burenstam Linder*,

Anna-Kerstin Larsson (fp) för *Eric Hägelmark*.

Kenth Högström (s) för *Iris Mårtensson* och

Anita Wermelin (m) för *Erik Olsson*.

3 § Ny utskottsordförande

Anf. 2 TALMANNEN:

Jag får anmäla att *Rune Carlstein* (s) utsetts till ordförande i skatteutskottet.

4 § Entledigande från uppdrag som ersättare

Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Då jag den 1 september flyttar till Västerbotten, ber jag härmed att få bli entledigad från uppdraget som suppleant i riksdagen för socialdemokraterna i Värmland.

Karlstad den 9 augusti 1983

Berit Hansson

Denna avsägelse godkändes av kammaren.

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Entledigande från
uppdrag som
ersättare*

*Meddelande om
sammanträdes-
tider, m. m.*

5 § Meddelande om sammanträdestider, m. m.

Anf. 3 TALMANNEN:

Till kammarens ledamöter har utdelats en preliminär plan för kammarens sammanträden under tiden den 4 oktober–den 11 november. Denna tidsplan överensstämmer med den under sommaruppehållet utsända planen.

Av den föreliggande tidsplanen framgår att val till talmanskonferensen och Nordiska rådet sker vid sammanträdet torsdagen den 6 oktober kl. 14.00. Den allmänpolitiska debatten tar sin början onsdagen den 19 oktober kl. 10.00. Kammarens första arbetsplenium hålls onsdagen den 26 oktober.

En på grundval av uppgifter från utskotten upprättad ärendeplan för hösten kommer att föreligga omkring den 19 oktober.

Till kammarens ledamöter har vidare utdelats vissa förteckningar och meddelanden om riksdagens arbete m. m.

6 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1983/84:1 Mönstring av sjömän

1983/84:2 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Sri Lanka

1983/84:3 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater beträffande skatter på kvarlåtenskap, arv och gåva

1983/84:5 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige samt Storbritannien och Nordirland

1983/84:7 Ändring i lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m. m.

1983/84:16 Fastighetsmäklare

7 § Anmälades och bordlades

Redogörelserna

1983/84:1 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

1983/84:4 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående sin verksamhet från den trettioförsta sessionen

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
interpellationer*

8 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 24 augusti

1983/84:1 av Karl-Erik Häll (s) till bostadsministern om förbud mot kasein i flytspackel, m. m.:

Redan för snart två år sedan aktualiserade jag i en motion till riksdagen ett förbud mot flytspackel, för att vi på så sätt skulle få stopp på de alltmer ökande golvskadorna. Dessutom föreslog jag att man genom undersökningar och forskning skulle vinna vetskap om flytspacklets roll för skador som yttrar sig i form av lukt, mögel och missfärgningar och även för allergiska besvär hos vissa människor. I svaret på min motion meddelades att byggforskningsrådet skyndsamt skulle studera denna fråga och att ett besked om flytspacklets skadepåverkande roll skulle kunna föreligga inom sex månader. Det har gått både sex, tolv och arton månader utan att byggforskningsrådet kommit med något besked om utslaget av gjorda undersökningar, och av den debatt som förts i massmedia vet vi dels att nya, skadade golvtytor ständigt upptäcks, dels att allt tyder på att det är proteinämnet kasein som är vållande till de processer som leder till golvskadorna.

Kasein används i flytspackel för att ge materialet maximal utjämningsförmåga, men kasein är på intet sätt oundgängligt för att producera bra flytspackel. I dag har samtliga spackelleverantörer kaseinfria flytspackel som alternativ till de ännu tillåtna kaseinspacklen.

Att kaseinet skulle kunna utgöra orsaken till de kemiska processer som ger skador i form av lukt, mögel, missfärgningar och allergier har en mängd olika undersökningar – företagna både på byggforskningsrådets uppdrag och av helt fristående forskningsinstitutioner – gett besked om. Forskaren Zoltan Banhidi vid Tekniska högskolan, som först uppmärksammade kaseinets roll, statens provningsanstalt, kemacentrum vid universitetet i Lund och Karolinska institutet har alla gjort undersökningar som visar att proteinämnet kasein kan vara och troligen är upphovet till skador och skadesymtom som uppstår i utrymmen med golv som belagts med kaseinspackel. En icke publicerad skadeinventering gjord av byggforskningsrådet visar också att av en totalyta på 123 000 m² hos sammanlagt 40 skadeobjekt var 63 000 m² skadade genom lukt, missfärgning eller andra sanitära olägenheter. Hela den skadade golvytan på 63 000 m² var belagd med kaseinspackel. Dessa siffror gäller enbart 40 undersökta skadeobjekt – deras antal kan mångdubblas.

Uppskattningsvis finns det ca 15 miljoner m² golv i detta land som belagts med kaseinspackel och som rymmer en potentiell skaderisk. Varje dag beläggs uppskattningsvis 5 000–10 000 m² golvyta med kaseinspackel. Om hälften av alla kaseinspackelgolv skulle förete skadesymtom skulle det, beräknat på en minimal saneringskostnad på 500 kr./m², innebära kostnader på i storleksordningen 4 miljarder kronor. Till detta skall vi också lägga

hälsoriskerna, det psykiska lidandet av luktande bostäder och privatekonomiska tragedier.

Byggforskningsrådet, spackelleverantörer, golventreprenörer, byggföretag – alla vet att kaseinet orsakar de välbekanta och alltför vanligt förekommande golvskadorna, även om man inte vet exakt hur. I England eliminerade spackelproducenterna kaseinet i golvspacklet redan i början av 1970-talet just på grund av de skaderekamationer man erhöll på denna typ av spackel.

Eftersom de nya kaseinfria spacklen är av skiftande kvalitet och hos alla leverantörer kanske inte till fullo produktutvecklade, så är det troligt att starka marknadskrafter helst ser att den nuvarande ordningen beträffande kaseinspackel får fortsätta att råda. Att det däremot finns acceptabla kaseinfria flytspackel framstår som klart. Man vet att Riksbyggen, som för ett par år sedan förbjöd flytspackel, nu har godkänt ett kaseinfritt spackelfabrikat för användning i sin produktion.

Slutligen vill jag bara erinra om att det i statens byggnorm, SBN 32:31, stadgas om förbud mot att bygga in organiska ämnen i husbyggnadsproduktion om risk för skador kan föreligga. Kasein är i allra högsta grad ett organiskt ämne.

Med hänvisning till det anförda önskar jag ställa följande frågor till bostadsministern:

1. Kommer regeringen, med anledning av de informationer som i dag föreligger om den potentiella risk som kaseinet utgör, att verka för ett förbud mot kasein i flytspackel i enlighet med vad som stadgas i SBN 32:31?
2. Vilka rekommendationer kan regeringen lämna alla enskilda personer, familjer, kommuner, landsting och andra byggherrar som råkat ut för kaseinspackelskador?

den 12 september

1983/84:2 av *Per Westerberg* (m) till jordbruksministern om reningen av bilavgaser, m. m.:

Bilavgaskommittén SOU 1983:27 har avlämnat sitt slutbetänkande. De föreslår att personbilar fr. o. m. 1988 års modeller skall indelas i tre klasser. Bilarna i en av klasserna skall uppfylla 1983 års USA-krav och utnyttja blyfri bensen. Bilarna i en annan skall motsvara Schweiz krav 1987 och kunna köras på blyad bensen. Den tredje klassen skall omfatta fordon som inte uppfyller någotdera kraven utan får tas i bruk efter särskild dispens.

Målsättningen har uppenbarligen varit att försöka genomföra så hårda avgasbestämmelser som möjligt ur miljöskyddssynvinkel. Resultatet förefaller dock bli mycket olyckligt. Detta i synnerhet sedan utvecklingen delvis kört över kommitténs slutbetänkande.

Den svenska bilindustrin är av förklarliga skäl mycket besvärad över svenska särbestämmelser för fordon. Dessa särbestämmelser kan lätt uppfattas som tekniska handelshinder. Erfarenheter från sådana reaktioner

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
interpellationer*

finns det gott om. Dessutom medför svenska särbestämmelser väsentligt ökade kostnader för bilindustrin – och därmed konsumenterna – i form av ökad lagerhållning av olika varianter och modeller.

Nu har den svenska industrin och de fackliga organisationerna på berörda företag begärt att man skall följa de s. k. Europaanordningarna för bilavgaser.

Detta krav kan vara lättare i dag då den västtyska CDU-regeringen har fattat ett kabinetsbeslut om att införa oblyad bensin. Detta sker för att möjliggöra en amerikansk avgasrening av 1983 års modell. Förslaget innebär att den bäst kända tekniska reningen för bilavgaser skulle komma att tillämpas i Västtyskland redan från den 1 januari 1986. Därutöver har även den konservativa regeringen i Storbritannien aviserat förslag om att införa oblyad bensin.

Detta medför att möjligheterna för Sverige att följa Västtyskland och Storbritannien och införa oblyad bensin och amerikansk avgasrening av 1983 års modell avsevärt har förbättrats. Något tekniskt handelshinder är svårt för någon att hävda om ett flertal europeiska länder använder sig av samma avgasreningstyp, i synnerhet när ett par av länderna i så fall kommer att kunna ligga inom den europeiska gemenskapen.

Bilavgaskommitténs huvudbetänkande har kommit med förslag som skall träda i kraft den 1 januari 1988. Förslagen skulle innebära ännu fler svenska särbestämmelser. Jag har svårt att se några bärande skäl till att Sverige skall ha olika avgasreningssystem – i synnerhet när det strängaste och effektivaste avgasreningssystemet redan är på väg att införas på ett par av Europas absolut största bilmarknader. Ur bilindustrisynvinkel måste det även vara att föredra att få arbeta med en avgasreningstyp, som redan finns i ett antal länder och redan är i full produktion.

Med anledning av ovanstående önskar jag fråga jordbruksministern:

1. Är jordbruksministern beredd att uttala någon åsikt om bilavgaskommitténs förslag och de aviserade skärpta kraven ute på kontinenten?
2. Kan jordbruksministern redan i dag tänka sig att lägga om planeringsarbetet för att följa Västtyskland avseende införande av oblyad bensin och amerikansk avgasrening i stället för att fortsätta arbetet med bilavgaskommitténs tidigare förslag?
3. Hur ställer sig jordbruksministern till en samordning av de svenska avgasbestämmelserna till motsvarande europeiska, och eventuellt sedermera amerikanska, bestämmelser?

den 14 september

1983/84:3 av Ivar Franzén (c) till jordbruksministern om reningen av bilavgaser, m. m.:

Den 5 maj 1977 tillsatte jordbruksministern bilavgaskommittén, vars betänkande – SOU 1983:27 – under september har kommit ut i tryck. Utredningen föreslår att personbilar fr. o. m. 1988 års modeller skall indelas i tre klasser, varav en skall uppfylla 1983 års USA-krav och utnyttja blyfri

bensin, en annan skall motsvara Schweiz 1987-krav och kunna köras med blyad bensin, medan en tredje klass blir fordon som inte uppfyller någotdera kravet utan får användas först efter särskild dispens.

Förslaget får begränsade miljöeffekter, blir mycket komplicerat att genomföra samt medför en rad problem för svenskt näringsliv, samhälle och för konsumenterna.

Till förslaget har också fogats reservationer och särskilda yttranden från åtta av utredningens ledamöter och sakkunniga.

Sedan bilavgaskommittén i maj presenterade sina förslag har den tyska regeringen tillkännagivit (1983-07-15) sin avsikt att fr. o. m. den 1 januari 1986 tillämpa avgasreningsbestämmelser i Tyskland som innebär blyfri bensin och katalysatorteknik, dvs. samma teknologi som används i USA och Japan. Det är viktigt att observera att detta är närmare två år tidigare än den svenska bilavgaskommittén föreslagit för svensk marknad. Det undanröjer också behovet av en särskild schweizisk variant, eftersom blyfri bensin blir tillgänglig för svenska bilister utomlands – i Västtyskland och därmed med all sannolikhet även i övriga Europa.

Under andra kvartalet i år har också brittiska Royal Commission on Environmental Pollution presenterat sin rapport om bly i miljön. Man konstaterar i den att England fr. o. m. den 1 januari 1985 reducerar blyinnehållet i bensin till 0,15 gr/l (som i Sverige i dag) och att inriktningen skall vara att eliminera bly helt och hållet senast år 1990. Förhandlingar med denna målsättning har också påbörjats med EG-kommissionen och är alltså i fas med det tyska beslutet. Det är också känt att det tyska beslutet – t. v. informellt – välkomnats av flera EG-stater liksom också av Schweiz.

Sedan bilavgaskommittén presenterade sitt förslag i maj i år har alltså väsentliga förändringar inträffat i omvärlden, och förslaget saknar därmed aktualitet.

Jag ser det mycket angeläget att de förändringar som har inträffat utnyttjas positivt till att snabbare och effektivare lösa de hälso- och miljöproblem som bilavgaserna förorsakar.

Sverige bör, enligt min mening, med all kraft uttala sitt stöd för den tyska utvecklingen och sin avsikt att ansluta sig till denna, vilket kommer att bredda underlaget för en liknande utveckling i övriga Europa och – inte minst viktigt – underlätta försörjningen av den svenska marknaden med de speciella bensinkvaliteter som kommer att bli nödvändiga.

En svensk anslutning kommer att bespara svenska konsumenter och myndigheter avsevärda utgifter, samtidigt som den svenska bilindustrin får möjlighet att konkurrera på lika villkor. Samtidigt blir de positiva hälso- och miljöeffekterna mycket större och tidigareläggs nära två år.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att till jordbruksministern få rikta följande fråga:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att möjliggöra en svensk anslutning till den tyska utvecklingen avseende bilavgasrening och övergång till blyfri bensin?

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

Meddelande om interpellationer

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
interpellationer*

1983/84:4 av Ivar Franzén (c) till statsrådet Birgitta Dahl om utnyttjandet av inhemsk skogsenergi:

Såväl i praktisk tillämpning som i en rad utredningar har under det senaste året klart bevisats att det går att förena ett mycket omfattande uttag av skogsenergi med en ökad tillgång av råvara för skogsindustrin. I dag är det i första hand bristen på lämpliga eldningsanläggningar och brister i marknadsorganisationen som förhindrar en snabb ökning av användningen av skogsenergi.

”Överskottet” på bränsleflis är mycket besvärande för de företag som har satsat på att fullfölja en av energipropositionens viktigaste målsättningar – en omfattande användning av skogsenergi.

Dessutom förloras många värdefulla arbetstillfällen genom bristande avsättningsmöjligheter för skogsenergi, och vår bytesbalans försämras genom ökad bränsleimport.

Denna mycket beklagliga situation har i huvudsak uppstått genom missgrepp av den socialdemokratiska regeringen.

Genom att envist vidhålla en onödigt stor kolsatsning och ge ett ensidigt stöd till torveldade anläggningar, samtidigt som användningen av skogsenergi ytterligare byråkratiserats, har regeringen skapat en osäkerhet avseende skogsenergi som fått långtgående negativa effekter för både sysselsättning och samhällsekonomi.

Det är ytterst angeläget att åtgärder snabbt vidtas för att öka utnyttjandet av den värdefulla tillgång som skogsenergin utgör. Eldningsanläggningar för skogsenergi måste stödjas på samma sätt som torveldade anläggningar. Momsen måste bort på alla inhemska bränslen. Kolet måste beskattas efter samma grunder som oljan. Utvecklingen av brännare för biopelletts måste påskyndas och uppbyggnaden av en effektiv marknadsorganisation för skogsbränsle stödjas.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att till energiministern få ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att säkra optimalt utnyttjande av inhemsk skogsenergi före t. ex. ett miljökrävande importbränsle som kol?

den 3 oktober

1983/84:5 av Kerstin Ekman (fp) till försvarsministern om vissa anskaffningar till försvaret:

Riksdagens försvarsbeslut från 1982 har redan ifrågasatts på grund av den ekonomiska utvecklingen. Särskilt oroande synes vara att luftförsvaret kan drabbas kraftigt, trots att försvarsbeslutet underströk luftförsvarets ökade betydelse.

Till en mindre del är urholkningen av försvarets köpkraft en följd av att riksdagen i våras fastställde en något lägre ram för militärt försvar.

Folkpartiet godtog en sådan lägre ram, under förutsättning att minskningarna togs ut i form av minskat byggande, hårdare rationalisering och andra besparingar i fredsorganisationen. Däremot ville folkpartiet hålla uppe effekten i krigsorganisationen. I fråga om ubåtsskyddet kan en ambitionshöjning i förhållande till försvarsbeslutet åstadkommas genom det extra tillskott på 250 miljoner som överenskomms mellan regeringen och mittenpartierna i början av sommaren.

Behovet att rationalisera inom försvaret är stort. Ju större brister vi riskerar att få inom krigsorganisationen vad gäller kvalificerade förband, desto angelägnare är det att anslagna medel verkligen används rationellt. Tyvärr stoppades ett antal besparingar i fredsorganisationen inför 1982 års försvarsbeslut. Tillsammans innebär dessa uteblivna besparingar att betydande belopp, som annars skulle ge effekt i krigsorganisationen, i stället binds i en för stor fredsorganisation.

Att öka försvarsanslagen bör vara en åtgärd som aktualiseras först sedan besparingsmöjligheter inom fredsorganisationen och över huvud rationaliseringar tagits till vara fullt ut. Från folkpartiet har pekats på möjligheterna att differentiera normer för kasernutrymmen med hänsyn till hur stor andel av fredsförbandets värnpliktiga som verkligen bor på kasern. Även andra normer i fråga om fredsförbandens byggnader bör kunna differentieras.

Från folkpartiet har framförts förslag om direktrekrytering till civilförsvaret av omkring 2 000 annars värnpliktiga per år. Genom en sådan åtgärd vinnns två saker. Civilförsvaret skulle få en ytterst välbehövlig förnyring, och utbildningskostnaderna skulle minska eftersom utbildningen där är väsentligt kortare.

Motiven för att övergå till viss direktrekrytering till civilförsvaret är nu starkare än de tedde sig 1982 – dels på grund av att försvarsekonomin är långt mer ansträngd än man då förutsåg, dels på grund av att "överskottet" av värnpliktiga under 1980-talet synes bli ännu större än som angavs i försvarsbeslutet. Nya beräkningar tyder på att de stora årskullarna under 1980-talet förstoras ytterligare. Detta kostar pengar, men med folkpartiets förslag om direktrekrytering till civilförsvaret kan dessa extra kostnader reduceras.

Nya beräkningar visar att försvarets ekonomi är långt sämre än någon förutsett. Den del som hänför sig till ramminskningen är medveten och en följd av riksdagsbeslut. Den delen bör motsvaras av ökad rationalisering och andra beslutade förändringar. Långt större belopp hänför sig till främst tre andra faktorer: devalveringen, den även i övrigt förändrade dollarkursen samt momshöjningen.

Det är ostridigt att devalveringen och dollaruppgången i övrigt har inneburit kraftiga fördyringar. De order som tecknats för import, t. ex. av radarstationer, antogs kosta ett visst antal miljoner. Men genom valutaförändringarna blir kostnaden i kronor väsentligt högre än man räknat med. Självfallet får detta konsekvenser för vad som reellt kan inrymmas inom de beslutade försvarsramarna.

I ett sådant läge bör man diskutera akuta insatser, som omplanering,

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

Meddelande om interpellationer

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
interpellationer*

ytterligare förbandsindragningar och "engångsanslag" för att förhindra sådana ingrepp som anses alltför drastiska.

Som exempel på ett ändamål som skulle kunna motivera "extraanslag" kan nämnas radar för övervakning av havsytan och lutrummet på låg höjd. Sverige har mycket stora brister i dessa avseenden. Dessa brister är avsedda att avhjälpas genom anskaffning av en lågspaningsradar, kallad PS-870. Systemet har stor betydelse för luftförsvaret och för den marina övervakningen, men också för civilförsvaret då brister i radarövervakningen direkt minskar möjligheterna att försvara befolkningen vid flyganfall. Och utan sådan övervakning blir skyddsrummen meningslösa.

PS-870 synes vara ett av de system som ser ut att förskjutas i tiden i den försämrade försvarsekonomi. Det är mycket olyckligt, eftersom behovet av att övervaka vårt territorium tillmäts ökad vikt. En stor del av radarstationerna kan bli försenade, samtidigt som anskaffade stationer inte kan tas i bruk om pengarna inte räcker till de erforderliga byggnadsarbetena.

I försvarsbeslutet underströks det ökade behovet av luftförsvär. Stormaktsblockens kapacitet för lufttransporter – både transportflygplan och helikoptrar – ökar. I fråga om attackflyg pågår en kraftig utveckling hos Sovjet mot ökade räckvidder, större lastförmåga och bättre precision, områden där Nato tidigare dominerade. Också jaktflyg innebär ett ökat hot genom att moderna radar- och stridsledningsflygplan, typ AVACS och motsvarande, innebär att en angripare kan leda sin jakt långt effektivare än förr. Vidare tillkommer kryssningsrobotar som ett nytt hot.

Mot den här bakgrunden beslöt riksdagen 1982 att behålla tolv jaktdivisioner, varav åtta skall förses med den nya Jaktviggen, medan de övriga behåller dagens J 35 Draken, som modifieras så att den kan användas till mitten av 1990-talet.

Nu diskuterar man om att ta bort de fyra Drakendivisionerna. Riksdagsmajoriteten beslöt i våras att den tolfte divisionen skulle utgå. De övriga tre finns i Ängelholm.

En nedläggning i förtid även av de resterande tre divisionerna Draken vore utomordentligt allvarlig. Ett sådant beslut skulle inte bara innebära att vår jaktkapacitet reduceras med en tredjedel i förhållande till 1982 års försvarsbeslut. Det skulle också ge en dramatisk försvagning i södra Sverige.

En nedgång till åtta divisioner skulle betyda en kraftig nedgång i vår förmåga att skydda oss mot anfall genom luften och att kunna avvärja kränkningar vid neutralitet och i fred. In på 1990-talet skulle förmågan öka igen, genom att JAS innebär att alla divisioner kan användas för både jakt, attack och spaning. Det kan inte vara rimligt att ge ett så svagt luftförsvär för andra halvan av 1980-talet. Och det vore märkligt att utlämna Sydsverige på detta sätt, eftersom bara en jaktdivision skulle finnas söder om Norrköping.

Även vid behov av besparingar bör därför stora ansträngningar göras att behålla Drakendivisionerna.

Försvaret har kanske mer än någon annan del av statsförvaltningen en långsiktig planering. Den möjliggör ett rationellt utnyttjande av anslagna medel, så att det är balans mellan olika åtgärder. Men om plötsliga

förändringar görs blir det obalanser – som det tidigare nämnda exemplet att radarstationer köpts men att pengarna sedan inte räcker till att sätta upp dem.

Försvarsbeslutet 1982 underströk vikten av långsiktig planering. Den dittillsvarande priskompensationen visade sig olämplig. Vissa år – med reallönestegringar – urholkades försvarets köpkraft, medan försvaret i stället "överkompenserades" under år med reallönesänkningar. I stor politisk enighet beslöt man om ett förändrat kompensationsystem, främst innebärande att lönerna ersattes i särskild ordning.

Anser man att försvaret blir för dyrt är det rimliga styrinstrumentet att minska ramen. För varje ekonomisk nivå kan då göras avvägningar som ger för varje nivå bästa möjliga effekt. Att däremot manipulera med priskompensation ger ryckighet och leder alltså till att pengar används fel.

Mot denna bakgrund är det oroande att priskompensationen förrycktes redan första året och ännu mer att regeringen signalerat en begränsning av kompensationen till 4 %, även om inflationen blir högre. Man kan styra med långsiktiga ramar, vars storlek självfallet också måste påverkas av det samhällsekonomiska läget. Eller också ges besked bara för något år i taget.

Men ramar i kombination med ett osäkert priskompensationssystem blir varken det ena eller det andra.

Med angivna ramar och rimlig priskompensation är det dock också möjligt att motivera för personal att fredsorganisationen måste minska för att pengar skall kunna frigöras till planerade förbättringar i krigsorganisationen. Men om priskompensationssystemet slås sönder ser inte personalen ett klart samband mellan besparingar och effekt, och därmed riskerar man att förlora den förståelse som i dag ändå finns för behov av rationaliseringar.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande frågor till försvarsmnistern:

1. Är försvarsministern beredd att utan ändring av den långsiktiga ekonomiska ramen för militärt försvar överväga ett "engångsbelopp" för att i fråga om särskilt angelägen materiel kunna genomföra planerad anskaffning utomlands trots att devalveringen och andra valutaförändringar fördyrat redan beslutade inköp på ett oförutsett sätt?

2. Vilka åtgärder avser försvarsministern vidta för att förhindra att den planerade radaranskaffningen för övervakning av havsytan och lägre delar av luftrummet försenas med risk för att stora delar av våra gränsområden förblir otillräckligt övervakade ytterligare ett antal år?

3. Delar försvarsministern bedömningen från 1978 års försvarskommitté och 1982 års försvarsbeslut om luftförsvarets ökade roll? Avser statsrådet i så fall att pröva andra former av besparingar så att åtminstone tio jaktdivisioner behålls fram till början av 1990-talet då JAS-systemet börjar införas?

1983/84:6 av Jan-Erik Wikström (fp) till utrikesministern om biståndet till u-länderna:

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
interpellationer*

I den reviderade finansplanen i våras skrev regeringen apropå övervägan-

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
interpellationer*

den att föra ut statlig långivning från statsbudgeten till kreditmarknaden:

”Ett exempel härpå är möjligheten att till kreditmarknaden föra vissa delar av det svenska biståndet till u-länderna. Den pågående utredningen av u-landskrediterna väntas anvisa möjligheter därtill. Kreditbeloppen skall kunna ingå i biståndsramen.”

Enmansutredaren i u-kreditutredningen har i flera tidningsartiklar framhållit dels att han av regeringen ålagts att pröva tanken på att inräkna hela u-kreditbelopet i biståndsramen, dels att han personligen inte gillar en sådan omläggning av biståndsprinciperna.

Ett stort antal missions- och hjälporganisationer liksom det kristna riksmötet i Jönköping i somras har redan protesterat mot det de uppfattar som planer från regeringens sida att ändra biståndsprinciperna.

Mot denna bakgrund önskar jag till utrikesministern ställa följande frågor:

1. Avser regeringen att ändra principerna för beräkningen av det statliga biståndets omfattning?
2. Avser regeringen att beskära omfattningen av det svenska biståndet?

1983/84:7 av *Jörgen Ullenhag* (fp) till utbildningsministern om ändrat system för bedömning av doktorsavhandlingar:

Det är ett viktigt samhällsintresse att kvaliteten på doktorsavhandlingar är hög. Bl. a. exemplen från Lund har gjort alldeles klart att det nuvarande systemet för bedömning av doktorsavhandlingar måste förbättras.

Frågan om bedömningen av doktorsavhandlingar var uppe i riksdagen våren 1982 i samband med behandlingen av mittenregeringens forskningspolitiska proposition. Riksdagen hade då inga invändningar mot Jan-Erik Wikströms anslutning till förslaget om fasta ledamöter i betygsnämnder.

Trots att en sådan förändring kommer att kunna medverka till att kvaliteten på doktorsavhandlingarna hålls uppe har regeringen ännu inte följt upp riksdagsbehandlingen genom att utfärda de nödvändiga bestämmelserna. Inte heller har andra ändringar vidtagits.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utbildningsministern:

När kommer bestämmelser om fasta ledamöter i betygsnämnder att utfärdas?

Kommer utbildningsministern att ta initiativ till andra förändringar i syfte att förbättra det nuvarande systemet för bedömning av doktorsavhandlingar?

1983/84:8 av *Björn Molin* (fp) till finansministern om åtgärder för att skydda småspararna på börsen:

Under den senare tiden har flera händelser inträffat på den svenska börsen som givit stort eko i massmedia och som aktualiserar en debatt om behovet av att komplettera nuvarande etiska regler för börsens sätt att fungera. Det är lovvärt att börsstyrelsen redan har gripit sig an detta problem.

En väl fungerande aktiebörs är en nödvändig förutsättning för att skapa stor rörlighet hos det riskvilliga kapitalet. Det är värt att notera att de

åtgärder som de icke-socialistiska regeringarna vidtog, oftast under hårt motstånd från den dåvarande socialdemokratiska oppositionen, återgav den svenska börsen dess vitalitet och förmåga att fungera som förmedlare av riskkapital till näringslivet. Detta är en positiv utveckling, som dock riskerar att gå i baklås på grund av regeringens ekonomiska politik.

De icke-socialistiska regeringarna genomförde ett antal åtgärder för att sprida aktieägandet. Det gäller bl. a. införandet av skattesparandet, speciellt i aktiesparfonder, och införandet av skattereduktion för aktieutdelningar. Detta var åtgärder i syfte att åstadkomma en positiv avkastning på det sparande som människor placerar i aktier. Utan en positiv avkastning, inkl. en premie för sparandets riskkaraktär, kommer bara ett litet fåtal att vilja placera sitt sparande så att det bidrar till näringslivets försörjning med riskvilligt kapital.

Regeringen har nu tagit bort skattereduktionen för aktieutdelningar, försämrat villkoren för skattesparandet och kommer uppenbarligen att vid årsskiftet avskaffa detta helt och ersätta det med ett slags statsskuldssparande (det s. k. allemanssparandet). Regeringen har också ökat dubbelbeskattningen av aktier till en trippelbeskattning genom att införa en ny vinstskatt. Detta är möjligen logiskt om man som regeringen har utgångspunkten att de kollektiva löntagarfonderna skall bli dominerande ägare i samhället.

För folkpartiet är det emellertid väsentligt att behålla det privata ägandet och möjligheten till enskilt sparande i aktier. F. n. finns drygt en miljon människor som sparar i aktier. För att bryta maktkoncentrationen vill folkpartiet ytterligare sprida och bredda aktieägandet. Samtidigt är det en förutsättning för att allt fler småsparare skall våga skaffa aktier, att deras sparande är skyddat mot manipulationer på aktiemarknaden. En hel rad åtgärder kan bidra till detta.

En övergripande åtgärd är att minska inflationen. Småsparare har svårare än andra att skydda sig mot inflationen. De måste ha en större del av sina sparade medel placerade på ett sätt som gör att de snabbt kan få likviditet. Därför är den viktigaste åtgärden till småspararnas fromma att minska inflationen. Regeringen har här satt upp ett mål, men har hittills inte lyckats prestera några konkreta förslag.

Förslaget att avskaffa skattefondssparandet är redan berört. Denna sparform var det bästa sättet för småspararna att skydda sitt sparande. Den tas nu bort.

Småsparare är aldrig insiders. De får sist av alla del av den information som finns hos s. k. insiders och i smala kretsar. Det är därför utomordentligt viktigt att börsen upprätthåller informationskravet, dvs. kravet att all viktigare information omedelbart skall ut till allmänheten.

Insider-affärer är tillåtna i Sverige i motsats till t. ex. USA. I Sverige kan styrelseledamöter och företagsledning göra egna aktieaffärer med hjälp av intern information och därmed missgynna småspararna och gynna sig själva. Insider-affärer måste visserligen anmälas till bankinspektionen, men de är inte straffbara.

S. k. upplagnings- och nerlaggningsregler saknas i Sverige i motsats till

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

Meddelande om interpellationer

många andra länder. Det betyder att en köpare anonymt och försiktigt kan köpa upp massor av aktier utan att träda fram och tala om vilka avsikter som finns med köpet (eller försäljningen). I fallet Tresor trädde t. ex. köparna fram först när de hade ca 20 % av aktierna i Uddeholm. Då fördubblades kurserna, till nackdel för alla som sålt dessförinnan. I många andra länder måste en köpare som nått upp till 5 % av ett företags aktier offentliggöra sitt innehav och berätta om sina avsikter.

Den graderade rösträtten när det gäller aktier innebär att lika kapitalinsatser olika inflytande. Nya aktier på börsens A-lista bör inte få ges ut med olika röstvärde.

Mot denna bakgrund vill jag fråga finansministern:

1. Vilka åtgärder kommer regeringen att föreslå för att skydda småspararna på börsen?
2. Är regeringen beredd att skärpa reglerna för s. k. insider-affärer?

1983/84:9 av *Ingemar Eliasson* (fp) till arbetsmarknadsministern om åtgärder mot arbetslösheten:

Arbetslösheten omfattar f. n. 179 000 personer. Under det senaste året har det hela tiden varit 20 000–30 000 fler människor som varit utan arbete än under motsvarande tid förra året, med mittenregeringens ekonomiska politik. Detta rimmar mycket dåligt med vad socialdemokraterna lovade i valrörelsen. Då – när arbetslösheten var mycket lägre – hette det att mittenregeringen medvetet förde en arbetslöshetsskapande politik. Det skulle ändras om socialdemokraterna fick bilda regering. Då skulle insatserna mot arbetslösheten prioriteras, och den fulla sysselsättningen skulle bli det viktigaste målet för den ekonomiska politiken. Men det blev inte så.

Återgång till full sysselsättning kräver att ekonomin kommer i balans och att förslaget om de kollektiva löntagarfonderna slopas. Först då kan en grund läggas för en framtida stabil utveckling. Men regeringen har valt att göra tvärtom. Man har rivit upp de stora besparingsbesluten som tagits, man har öst på med nya utgifter, man har höjt ett stort antal skatter och infört flera nya. Trots skattehöjningarna har budgetunderskottet ökat med ca 15 miljarder kronor och är nu uppe i ca 90 miljarder kronor. Utvecklingen visar att detta är helt fel väg att gå.

Nu förs ytterligare skattehöjningsförslag fram i debatten. Ledande socialdemokrater propagerar för s. k. värnskatt, höjd moms på s. k. lyxvaror eller omsättningsskatt på börsen. Det är emellertid ett faktum att ytterligare skattehöjningar minskar den privata efterfrågan och alltså medför mindre produktion, färre sysselsatta och ökad arbetslöshet. Därtill kommer att en mindre privat sektor på längre sikt är precis motsatsen till vad som krävs för att nå ekonomisk balans. Den nödvändiga omstruktureringen av ekonomin måste i stället innebära att den privata sektorn ökar mer än den offentliga sektorn. Även här går regeringens politik i alldeles fel riktning.

Insatser mot arbetslösheten är enligt folkpartiet viktigare än mycket annat. Detta gäller både på kort sikt och på längre sikt. På kort sikt betyder det att

pengar för att finansiera kampen mot arbetslösheten skall avsättas före pengar till andra utgifter. Det är det som avses med prioritering av insatser mot arbetslösheten. Därför behövs det inga nya skatter för att finansiera dessa insatser. I stället måste andra utgifter skäras ned. Om man inte gör det, är talet om att sätta sysselsättningen främst inte allvarligt menat. Regeringen tycks dess värre sakna det mod som behövs för att lägga fram de nödvändiga besparingsprogrammen.

Arbetsmarknadspolitikens uppgift är att komplettera den allmänna ekonomiska politiken. Den är nödvändig för att lediga platser och arbetssökande skall mötas. Men om den ekonomiska politiken är felaktig hjälper det inte med aldrig så mycket pengar till AMS. Antalet personer i beredskapsarbeten och arbetsmarknadsutbildning är nu så stort att även regeringen erkänner att taket är nått.

Ett beredskapsarbete är bra om man vet att den reguljära arbetsmarknaden blir bättre. I ett läge där den ekonomiska politiken leder till att jobb försvinner blir det däremot ofta bara att sopa problemet under mattan för en tid. I stället bör regeringen ta fasta på vad den nye chefen för AMS har uttalat. Han vill återvända till "arbetslinjen" i svensk arbetsmarknadspolitik. Det är bra. Då bör också de medel man avsätter för att skapa nya jobb gå till varaktiga arbeten, företrädesvis inom näringslivet.

Vi går nu mot den värsta vintern någonsin på byggarbetsmarknaden. Byggarbetslösheten är skyhögt – i de svårast utsatta länen räknar man med 25 % arbetslöshet i vinter. För ett år sedan talade socialdemokraterna högt och brett om ökat bostadsbyggande. Men som på så många andra områden blev det inte så. Det var nämligen ett orealistiskt vallöfte.

Två problem på arbetsmarknaden borde speciellt tilldra sig regeringens uppmärksamhet. Det gäller ungdomarna och det gäller de människor som utförsäkras från arbetslöshetsförsäkringen. Vi inom folkpartiet vill prioritera insatser som hjälper dessa människor. Det betyder att vi är beredda att anvisa medel för insatser till förmån för de unga och de utförsäkrade genom att dra in på andra statliga utgifter.

Regeringen har hittills inte vidtagit några särskilda åtgärder för de utförsäkrade. Det räcker inte med förtur till beredskapsarbeten eller förtidspensionering. Detta handlar om verklig solidaritet med människor som riskerar att bli glömda av regeringen. Här måste konkreta åtgärder vidtas med det snaraste.

Ungdomsarbetslösheten har rusat i höjden under det senaste året. Nu är ca 70 000 ungdomar utan jobb. Regeringen har talat varmt för det nödvändiga i att åstadkomma någon förbättring för alla dessa unga människor. Jag vill gärna hålla med om detta. Men de konkreta förslagen har lyst med sin frånvaro. Tvärtom har regeringen tyvärr försämrat situationen genom att ta bort yrkesintroduktionen, genom att stoppa de kommunala ungdomsslussarna, genom att inte se till att överläggningarna med arbetsmarknadens parter om ungdomsplatser för 18–20-åringar har lett till något resultat. Antalet gymnasieplatser kunde vara större, och intagningsreglerna till högskolan

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

Meddelande om interpellationer

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
interpellationer*

kunde göras mer "ungdomsvänliga". Allt detta har folkpartiet krävt och fortsätter att kräva.

Nu förefaller det som om socialdemokraterna även på detta område tvingas tänka om. Av tidningsreferat att döma är regeringen på väg att inse att idén bakom de kommunala ungdomsslussarna var riktig. Det vore bra för ungdomarna om förslag kunde komma så snart som möjligt.

Det viktigaste förslaget för ungdomarnas del är förmodligen att se till att arbetsmarknaden för deras del växer minst i samma takt och helst snabbare än den takt i vilken de stora ungdomskullarna kommer ut från skolorna. Detta kan bara ske om man förhandlar fram nya ungdomsavtal. Det finns massor av uppgifter som i dag inte utförs därför att det ställer sig för dyrt. Parterna borde därför förhandla fram avtal för jobb som i dag inte utförs. Det är bättre för ungdomarna att få ett enkelt arbete med blygsam lön i början än inget arbete alls. Nu riskerar allt fler ungdomar att bli utslagna innan de kommit in på arbetsmarknaden.

Folkpartiet har föreslagit en rad åtgärder för att bättra på ungdomarnas situation på arbetsmarknaden: fler gymnasieplatser, ändrade intagningsregler till högskolan, lärlingsutbildning, slopande av den allmänna löneskatten för de företag som anställer ungdomar, slopande av alla socialförsäkringsavgifter för ungdomar som startar egna företag, m. m. Det är speciellt viktigt att de jobb som tillkommer skapas inom den privata sektorn, därför att det är denna som måste stå för den framtida varaktiga sysselsättningsökningen.

De kommunala långtidsplanerna visar en mycket blygsam sysselsättningsökning framöver med hänsyn till den finansieringssituation som de flesta kommuner och landsting befinner sig i. Det är alltså inte inom denna sektor som de framtida jobben kommer. Även på denna punkt kommer socialdemokraterna att tvingas tänka om, om inte skattetrycket från kommunerna skall växa starkt.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till arbetsmarknadsministern:

1. Kommer regeringen att finansiera ökade insatser mot arbetslösheten med en ny s. k. värnskatt?
2. Är regeringen beredd att lägga fram förslag som underlättar situationen för dem som utförsäkrats från arbetslöshetskassor och KAS?
3. Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att underlätta för ungdomar att få varaktiga jobb?
4. Kommer regeringen att föreslå några nya åtgärder inom ramen för arbetsmarknadspolitiken för att ändra dess nuvarande inriktning till att i högre grad stimulera tillkomsten av permanenta jobb inom näringslivet?

9 § Meddelande om frågor

Nr 1

Meddelades att följande frågor framställdes

Tisdagen den
4 oktober 1983

den 28 september

*Meddelande om
frågor*

1983/84:1 av *Sven Munke* (m) till finansministern om rätten till förlustavdrag för egen fastighet:

Om en person innehar egen bostadsfastighet i en kommun men har förvärvsarbete som anställd i en annan kommun, får han/hon göra förlustavdrag för sin fastighet. Om personen i stället bor i egen bostadsfastighet i en kommun men driver egen rörelse i en annan kommun, får vederbörande inte göra förlustavdrag för fastigheten i hemortskommunen. Detta är ett sätt att diskriminera egen företagsamhet som rimmar illa i en demokrati. Är finansministern av samma uppfattning? Om så är fallet, vad avser finansministern att vidta för åtgärder för att ändra på denna orättvisa?

den 29 september

1983/84:2 av *Larz Johansson* (c) till utbildningsministern om försäkringsskyddet för anställda på ungdomsplatser:

Med den organisation som nu gäller för kommunernas uppföljningsansvar för ungdomar mellan 16 och 18 år och med den utveckling som arbetsmarknaden har tagit så har behovet av ungdomsplatser ökat högst markant. Detta kommer också till uttryck i skolöverstyrelsens anslagsframställan för nästa budgetår, där man föreslår en kraftigt ökad ram för ungdomsplatser.

Samtidigt upplever många kommuner redan nu stora svårigheter att få fram ett tillräckligt antal ungdomsplatser. Detta har ju också noterats av regeringen, senast i kompletteringspropositionen, där länskolnämnderna fick 1 milj. kr. för att hjälpa till att anskaffa ungdomsplatser. Dessutom förbereds nu en informationskampanj av skolöverstyrelsen med samma syfte.

I många små företag finns fortfarande en stor kapacitet ungdomsplatser som inte kunnat utnyttjas därför att dessa företag saknar kollektivavtal och därigenom också saknar ett tillfredsställande försäkringsskydd. Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga:

Vilka initiativ är utbildningsministern beredd att ta för att lösa försäkringsfrågan för ungdomar på sådana arbetsplatser?

1983/84:3 av *Anders Björck* (m) till statsministern om uttalande om Europadomstolen:

Enligt tidningsuppgifter har statsministern i samband med sitt besök hos Europarådet i Strasbourg uttalat att Europadomstolen är en lekstuga för

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

regeringsrådet Gustaf Petrén. Med anledning av detta vill jag fråga statsministern följande:

1. Är detta uttalande korrekt återgivet?
2. Anser statsministern att Sverige inte snabbt och till fullo skall rätta sig efter Europadomstolens domar?

den 3 oktober

1983/84:4 av *Elver Jonsson* (fp) till industriministern om stimulans till ungdomar att starta egna företag:

I den utomordentligt svåra arbetsmarknadssituation som f. n. råder borde alla initiativ tas till vara. Regeringen har hittills inte presenterat några förslag som stimulerar enskilda individers ansträngningar.

Många ungdomar har tagit saken i egen hand och startat eller försökt starta egna små rörelser. Detta är naturligtvis mycket uppmuntrande, inte minst ur småföretagandets synvinkel sett. Men det är svårt att starta företag, upplever många ungdomar, och även svårt att driva företag.

Jag vill därför fråga industriministern:

Kommer regeringen att vidta några åtgärder för att särskilt hjälpa och stimulera ungdomar att starta och driva egna företag?

1983/84:5 av *Rolf Wirtén* (fp) till finansministern om företagens uppgiftslämnande:

Delegationen för företagens uppgiftslämnande, DEFU, genomförde ett omfattande arbete för att finna former för att begränsa företagens uppgiftslämnande. Ett antal rutiner har också utarbetats för att nå en samsyn mellan statsmakter och näringsliv i dessa frågor. Som en komplettering till det system som nu gäller för att begränsa företagens uppgiftslämnande är det dock nödvändigt att med jämna mellanrum vidta engångsåtgärder av typen DEFU-utredningen för att minska blankettfloran.

Med anledning av det anförda vill jag till finansministern ställa följande fråga:

Avser regeringen att vidta åtgärder för att söka begränsa den nuvarande omfattningen av de uppgiftsinsamlingar som riktas framför allt mot näringslivet men också mot kommuner och organisationer?

1983/84:6 av *Hugo Bergdahl* (fp) till industriministern om personalneddragningen vid försvarets fabriksverks verksamhet i Arboga:

Det statliga FFV har i början av september i år aviserat att ca 800 av företagets anställda skall avskedas. Omkring 400 av dessa har sin anställning vid FFV i Arboga. Personalneddragningen skall vara slutförd inom ett år.

Arboga kommun har i dag drygt 14 000 innevånare. Kommunen är redan i nuläget hårt drabbad av arbetslöshet. Att inom en så begränsad tid som tolv

månader mista ytterligare 400 arbetstillfällen skulle innebära ett hårt slag för kommunen och dess innevånare.

Jag vill därför fråga industriministern:

1. Avser industriministern att vidta några åtgärder för att förändra tidsramen på tolv månader för FFV:s personalneddragning i Arboga?

2. Vilka nya arbetstillfällen finns tillgängliga inom regionen för de i Arbogaföretaget drabbade?

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

1983/84:7 av *Börje Stensson* (fp) till industriministern om den väntade nedläggningen av bensinstationer:

Enligt en utredning från statens pris- och kartellnämnd kan en omfattande nedläggning av bensinstationer väntas. Detta drabbar speciellt glesbygdens befolkning mycket hårt.

Jag vill därför fråga industriministern:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att begränsa de negativa effekterna för människorna i glesbygden av en förväntad omfattande nedläggning av bensinstationer?

1983/84:8 av *Börje Stensson* (fp) till jordbruksministern om det tillfälliga investeringsförbudet inom jordbruket:

Riksdagen beslöt i våras införa ett s. k. tillfälligt förbud mot nyinvesteringar och ombyggnader inom jordbruket. Avsikten uppgavs vara att hålla tillbaka produktionsökningen och minska överskotten inom animalieproduktionen.

Jag vill därför fråga jordbruksministern:

Har det tillfälliga investeringsförbudet haft den återhållande effekt på investeringarna inom jordbruket som regeringen väntade sig?

1983/84:9 av *Kerstin Anér* (fp) till statsrådet Bengt Göransson om statsbidraget till de enskilda skolorna:

I en proposition föreslog regeringen att man skulle skjuta upp ikraftträdandet av riksdagens beslut om statsbidrag till de fristående skolorna.

Utbildningsutskottet motsatte sig förslaget. Trots detta försöker regeringen försvåra de fristående skolornas möjlighet att verka.

Nu har det gått sex veckor av höstterminen, och fortfarande har regeringen inte gett besked om vilka skolor som skall få statsbidrag. Detta är en orimlig situation. Jag vill därför fråga skolministern:

När avser regeringen fatta beslut i frågan om statsbidrag till de fristående skolorna?

1983/84:10 av *Kerstin Anér* (fp) till statsrådet Gertrud Sigurdsen om bättre information inom sjukvården:

Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut, Spri, har fått anslag till en kampanj som syftar till att få fram tips till

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

förbättringar av sjukvården. Kampanjen vänder sig till alla som kommer i kontakt med sjukvården.

Så långt är allt gott och väl. Men då får man inte glömma bort att det hos hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd finns mängder av information, samlad genom ett otal avdömda fall, som aldrig når ut till sjukvårdens yrkesverksamma därför att myndigheterna saknar resurser att informera. Informationen från centrala organ ut till fältet är minst lika viktig som det motsatta informationsflödet.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga sjukvårdsministern följande:

Vilka åtgärder avser sjukvårdsministern föreslå för att de olika sjukvårdshuvudmännen bättre skall kunna tillgodogöra sig de kunskaper som finns samlade hos hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd?

1983/84:11 av *Kjell Johansson* (fp) till statsrådet Birgitta Dahl om underlättad övergång till soluppvärmning av tappvarmvatten:

Enligt tidningsuppgifter kommer regeringen att föreslå att inhemska bränslen som flis och torv befrias från mervärdeskatt. Även kol och naturgas kommer att beskattas förmånligare än oljan.

Att komma ifrån oljeberoendet är förvisso eftersträvänsvärt, men regeringen synes ha glömt bort den energiomvandling som på sikt är den miljömässigt mest fördelaktiga, nämligen solvärmen. Denna är i dag kommersiellt tillämpbar för uppvärmning av tappvarmvatten under sommarhalvåret, men hålls tillbaka av gällande bestämmelser. Jag vill därför fråga statsrådet:

Vad ämnar regeringen göra för att underlätta övergången till soluppvärmning av tappvarmvatten i bostadsbeståndet så att olje- och fastbränslepannorna kan ställas av under den tid de ej behövs för uppvärmning?

1983/84:12 av *Björn Molin* (fp) till kommunikationsministern om begränsning av televerkets monopolställning:

Riksdagen beslöt hösten 1980 med anledning av proposition 1980/81:66 om en viss begränsning av televerkets monopolställning. Det gällde i första hand utrustningsområdet. I beslutet förutsattes dock också en ökad konkurrens i fråga om tjänster som kan tillhandahållas via telenätet. En fortlöpande anpassning av televerkets policy på detta område skulle ske mot bakgrund av erfarenheterna av den tekniska utvecklingen.

Mot denna bakgrund ställde jag i våras en fråga om telemonopolet som då inte kunde besvaras. Jag vill nu fråga kommunikationsministern:

Är kommunikationsministern beredd medverka till en begränsning av televerkets nuvarande monopolställning i de fall där de tekniska möjligheterna så medger?

1983/84:13 av *Kerstin Ekman* (fp) till försvarsministern om den marina organisationen på västkusten:

Folkpartiet har i olika sammanhang framfört det angelägna i att man inom försvaret rationaliserar och sparar i fredsorganisationen för att ge utrymme för en effektiv krigsorganisation. Vi har också i motioner givit konkreta förslag på sådana besparingar.

Chefen för marinen har nu föreslagit, att grundutbildningen av värnpliktiga till kustartilleriets anläggningar på västkusten skulle förläggas till andra delar av landet, vad gäller både artilleri och minvapen. Flottans patrullbåtsdivision i Göteborg skulle flyttas till Karlskrona.

En sådan lösning ter sig svårförklarlig, särskilt som det fortfarande skulle finnas omkring 500 marint anställda i Göteborg, i huvudsak sysselsatta med annat än det som kan ge direkt effekt vid kränkningar och överraskande anfall. Man bör bejaka försöken att spara i Göteborg, men samtidigt bör så långt möjligt en operativ styrka behållas.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga försvarsministern:

Är försvarsministern beredd medverka till att besparingar i den marina organisationen på västkusten utformas så, att man ändå kan behålla en patrullbåtsdivision och sådan grundutbildning att beredskapen inom kustartilleriet hålls på en hög nivå?

1983/84:14 av *Lars Ernestam* (fp) till jordbruksministern om bättre information till utländska turister om allemansrätten:

Turismen i Sverige bygger i stor utsträckning på att vår natur enligt allemansrätten är tillgänglig även för utländska turister. De regler som allemansrätten vilar på måste därför vara väl kända av våra utländska gäster.

Mot denna bakgrund vill jag fråga jordbruksministern:

Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att förbättra informationen till utländska turister om vår allemansrätt?

1983/84:15 av *Hans Petersson* i Röstånga (fp) till justitieministern om överföring av förundersökningsuppgifter till polisen:

Sedan åtskilliga år har det förts en debatt om polis eller åklagare skall vara förundersökningsledare. Under tiden har åklagarnas arbetssituation blivit alltmer pressad. Den ekonomiska brottsligheten och de grova narkotikabrotten kräver nu mycket stora insatser från åklagarsidan.

En full överföring av förundersökningarna till polisen borde kunna frigöra åklagartid, som kan användas till bl. a. rättegångsförberedelser i de alltmera komplicerade målen. Enligt min uppfattning har polisen kompetensen samt den bästa överblicken av tillgängliga polisresurser och är dessutom lämpligast att fatta de nödvändiga operativa besluten.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga justitieministern:

Avser justitieministern ta initiativ till att förundersökningarna odelat överförs till polisen och därigenom frigöra åklagartid för de grova narkotikabrotten, den ekonomiska brottsligheten m. m.?

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

1983/84:16 av *Kerstin Ekman* (fp) till jordbruksministern om åtgärder för att förhindra avverkning i fjällskogar:

Den fysiska riksplaneringen innehåller bl. a. riktlinjer som är inriktade på bevarandebestånden inom vissa områden där det också finns förutsättningar för skogsavverkning. Vad gäller fjällskogarna pågår också ett utrednings- och inventeringsarbete. Det är väsentligt att resultatet från detta avvaktas, så att inte avverkningar påbörjas innan konsekvenserna kan bedömas.

Jag vill därför fråga jordbruksministern:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att tillse att inga avverkningar nu sker i fjällskogarna?

1983/84:17 av *Olle Grahn* (fp) till kommunikationsministern om registreringsskyltarna för motorfordon:

Fr. o. m. den 1 januari 1984 skall registreringsskyltar för fordon börja tillverkas i plast. I ett interpellationssvar i vintras redovisade kommunikationsministern att trafiksäkerhetsverket efter upphandling träffat avtal om tillverkning. Verket skulle då ha antagit det anbud som man ansåg förmånligast.

Enligt uppgift kommer de nya skyltarna att bli ca 30 % billigare än de gamla. Jag vill därför fråga statsrådet:

Kommer bytet av material i registreringsskyltar för fordon att innebära prisreducering för fordonsägarna?

1983/84:18 av *Ingemar Eliasson* (fp) till försvarsministern om stärkt respekt inom försvaret för folkrättens regler:

Enligt uppgifter i pressen har det förekommit våld i uppseendeväckande former i samband med tolkskolans utbildning i förhörsteknik. Det borde enligt min uppfattning föranleda en skärpning av tillsynen över tolkskolans förhållanden och övningar.

Mot bakgrund härav vill jag fråga försvarsministern:

Vilka åtgärder avser försvarsministern vidta för att sprida kännedom om och stärka respekten för folkrättens regler inom försvarsmakten?

1983/84:19 av *Kenth Skårvik* (fp) till utbildningsministern om reglerna för intagning till gymnasieskolan:

Enligt nuvarande regler sker intagningen till gymnasiet på grundval av höstterminens betyg i grundskolans årskurs 9. Detta har enligt många utsago lett till en minskad motivation bland sistaårseleverna under vårterminen. Från några skolor har rapporterats en viss ökning av otyllåten frånvaro.

Enligt läroplanens intentioner skall eleverna stimuleras att under grundskolans sista vårtermin skaffa sig ett bra avgångsbetyg och förbereda sina gymnasiestudier.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande fråga till utbildningsministern:

Avser regeringen att föreslå några justeringar i nuvarande regler i syfte att förbättra och underlätta situationen i grundskolans sista årskurs?

1983/84:20 av *Kenth Skårvik* (fp) till utbildningsministern om dataregistreringen av vissa gymnasieelever:

Enligt uppgifter har skolöverstyrelsen beslutat utse fyra län för försöksverksamhet när det gäller dataregistrering av gymnasieelever som avbryter sin gymnasieutbildning.

Länsskolnämnderna har först krävt att gymnasieskolorna också skulle lämna ut elevernas personnummer. Efter protester från vissa rektorer har länsskolnämnden ändrat förfaringssätt. Trots detta är eleverna med rätta oroliga.

Det är angeläget att få till stånd en analys av orsakerna till studieavbrotten och på så sätt få underlag till ett handlingsprogram som underlättar för ungdomar att fullfölja sin utbildning. Att i detta arbete använda metoder som identifierar enskilda personer innebär alltför stora risker för den personliga integriteten. Jag vill därför ställa följande fråga till utbildningsministern:

Är utbildningsministern beredd att vidta åtgärder för att stoppa dataregistrering, där enskilda elever kan identifieras?

1983/84:21 av *Rune Torwald* (c) till försvarsministern om försvarsförbanden i Göteborgsregionen:

Under hela sommaren och hösten har i massmedia cirkulerat för den försvarsintresserade frustrerande uppgifter om att marinchefen av besparingsskäl övervägde att i stort sett eliminera ett effektivt försvar av västkusten och Göteborgs hamninlopp.

Jag har full förståelse för att det kärva ekonomiska läget kräver besparingar och hårda prioriteringar. Men enligt min mening är det inte förenligt med en neutralitetspolitik – som kan väntas bli respekterad av omvärlden – att bildligt talat "sätta lås för bak- och källardörrarna men lämna huvudentrén vidöppen och obehärdad". Göteborgsområdets betydelse för en trovärdig neutralitets- och försörjningspolitik gör att dess hamninlopp måste betraktas såsom huvudentré när det gäller Sveriges havsbaserade transportvägar. Det får därför inte råda något tvivel om att Sverige avser att med kraft hejda varje försök att besätta Göteborg eller störa trafiken i hamninloppet.

Under hänvisning till det anförda hemställs om kammarens tillstånd att ställa följande fråga:

Delar försvarsministern min uppfattning, att Västsverige inte kan försvaras på ett trovärdigt sätt, om det inte finns permanent stationerade marin- och kustartilleriförband i området?

1983/84:22 av *Karin Ahrland* (fp) till statsrådet Bengt Göransson om ändrade regler för lotteritillstånd:

Den nya lotterilagen har medfört att ett antal mycket gamla lotterier inte

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

Meddelande om frågor

längre får fortsätta sin verksamhet – exempelvis s. k. industrilotterier.

Vill statsrådet medverka till att lotterier får anordnas till förmån för svenskt hantverk och konsthantverk?

1983/84:23 av *Jan-Erik Wikström* (fp) till statsministern om Sveriges inställning till Europadomstolen för de mänskliga fri- och rättigheterna:

I en uppmärksamrad dom i Europadomstolen har Sverige fällts för brott mot de mänskliga fri- och rättigheterna. Statsministerns uttalande i samband med ett besök i Strasbourg kan ge upphov till tveksamhet beträffande Sveriges inställning till domstolens funktion.

Med anledning härav vill jag fråga statsministern:

Avser regeringen ompröva Sveriges inställning till Europadomstolen för de mänskliga fri- och rättigheterna?

1983/84:24 av *Arne Fransson* (c) till arbetsmarknadsministern om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten:

De ungas arbetsmarknadssituation har utvecklats till vårt samhälles största problem. Arbetslösheten bland unga människor är nu nära dubbelt så hög som den var för tio år sedan, då problematiken började uppmärksammas. Det är fråga om en närmast trendmässig utveckling, som tyder på grundläggande fel i politiken. Den resignation som präglar stora ungdomsgrupper kan i sig vara ett hinder att få en positiv utveckling. Nu är det nödvändigt att omedelbart vidta åtgärder för att över vintern häva den akuta krissituationen.

Jag vill mot denna bakgrund fråga arbetsmarknadsministern:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att häva den akuta arbetslöshetskrisen bland ungdomar?

den 4 oktober

1983/84:25 av *Sven-Erik Nordin* (c) till arbetsmarknadsministern om beredskapsmedel till vägbyggnader i Västernorrlands län:

Västernorrlands län är hårt drabbat av rekordhög arbetslöshet. I denna situation ligger det närmast till hands att beredskapsarbeten anordnas och att dessa sätts in på områden som är meningsfulla. Det förtjänar då påpekas att vägstandarden i Västernorrland fortfarande är låg samtidigt som vägförvaltningen har färdigprojekterade objekt för ca 60 milj. kr.

En ökad satsning på beredskapsarbeten på vägområdet skulle skapa lättnader i arbetslöshetsläget samtidigt som länets vägstandard förbättrades.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande fråga till arbetsmarknadsministern:

Är regeringen beredd att omgående vidta åtgärder för att tillföra Västernorrlands län ökade medel för beredskapsarbeten på vägområdet?

1983/84:26 av tredje vice talman *Karl Erik Eriksson* (fp) till finansministern om ändrade bestämmelser om husvagnsturism inom Norden:

Den ökande turismen mellan de nordiska länderna är mycket glädjande. Det medför en ökad ekonomisk utveckling framför allt i gränsbygderna.

Tyvärr finns dock en del hinder som hämmar ett helt fritt turistutbyte. Ett sådant hinder är t. ex. turism med husvagn. Enligt nu gällande bestämmelser får inte en turist från ett annat nordiskt land lämna husvagnen för att senare hämta den. Det uppstår då tullskyldighet för husvagnen.

Detta upplevs av många husvagnsturister som en mycket opraktisk bestämmelse, då man av bränslebesparingsskäl vid både vinter- och sommarsemester vill ha husvagnen kvar i Sveriges fjällvärld eller i gränstrakterna för att kunna tillbringa helger eller olika ledighetsperioder där.

Jag anser att en uppmjukning av bestämmelserna, så att en utländsk medborgare får åka till Sverige med husvagn, lämna den och hämta den senare utan att behöva betala tull, skulle öka turistutbytet.

Med hänvisning till det anförda vill jag därför ställa följande fråga till finansministern:

Kommer statsrådet att ta initiativ för avskaffande av hinder för turism med husvagn inom och mellan de nordiska länderna?

1983/84:27 av *Agne Hansson* (c) till statsministern om regeringsöverläggningar med nykterhetsrörelsen om löntagarfonder m. m.:

I en skrivelse till regeringen den 2 september i år riktade Kalmar läns nykterhetsförbund en uppmaning till regeringen att inbjuda representanter för nykterhetsrörelsen på central nivå till de överläggningar om löntagarfonder och åtgärder för att förbättra svensk ekonomi som nu genomförs.

Nykterhetsförbundet framhåller i sin skrivelse att det troligen inte finns något effektivare medel att bringa ned kostnaderna för samhället än genom en offensiv alkoholpolitik.

Nykterhetsförbundet framhåller vidare att det kapitaltillskott på två till tre miljarder kronor som det nu så hårt kritiserade löntagarfondsförslaget avser att tillföra kapitalmarknaden framstår som helt omotiverat i jämförelse med de 40 miljarder som drogproblemen kostar samhället.

Med anledning härav vill jag fråga statsministern:

Har statsministern inbjudit eller har statsministern för avsikt att inbjuda nykterhetsrörelsen till de överläggningar om löntagarfonder och åtgärder för att förbättra svensk ekonomi som regeringen nu genomför?

1983/84:28 av *Rune Torwald* (c) till kommunikationsministern om registreringsskyltarna för motorfordon:

Trafiksäkerhetsverket har för avsikt att från årsskiftet byta ut nuvarande registreringsskyltar på bilar mot nya skyltar som är gjorda av svart ABS-plast.

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

*Meddelande om
frågor*

Nr 1

Tisdagen den
4 oktober 1983

Meddelande om frågor

Anledningen lär vara att en del åkerier har klagat på att nuvarande skylt inte tål många tvättar.

Enligt uppgift i massmedia skulle bytet drabba alla bilägare omedelbart. Med hänsyn till att det rimligen är en ganska liten grupp bilägare som har problem med sina registreringsskyltar förefaller detta vara att skjuta mygg med kanoner. Enligt mitt förmenande borde det vara tillräckligt att tillhandahålla de nya skyltarna när det gäller nya bilar som levereras samt när det gäller de bilägare som begär nya skyltar.

Under hänvisning till det anförda ber jag att få ställa följande fråga:

Har regeringen tagit ställning till det jag berört i denna fråga och i så fall på vilket sätt?

1983/84:29 av *Rune Torwald* (c) till kommunikationsministern om vissa problem med "heta linjen":

"Heta linjen" har för televerket blivit en överraskande god inkomstkälla. Den tycks främst ha blivit ett nöje för sysslösa ungdomar som via "heta linjen" söker få kontakt med okända kamrater på andra håll i landet.

Dess värre har emellertid enligt pressuppgifter och vid direkta kontakter med mig uppgetts att "heta linjen" försatt många abonnenter i en besvärlig ekonomisk situation. Många har trott att "heta linjen"-samtal skulle vara billiga lokalsamtal, men så synes inte vara fallet. Det finns exempel på att familjer, där tonåringar flitigt utnyttjat "heta linjen", fått kvartalsräkningar överstigande 1 000 kr. Även personer med alkoholproblem etc. har genom att utnyttja "heta linjen" för kontakter fått abnorma teleräkningar som de inte haft någon möjlighet att klara.

Med hänvisning till det anförda ber jag att få ställa följande frågor:

Har regeringen uppmärksammat detta problem? Vilka åtgärder övervägs i så fall?

10 § Kammaren åtskildes kl. 11.17.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert